

Rákóczi Erzsébet grófnő a család felsővadászi, katolikus ágából származik. Nagyjaja, Pál I. Rákóczi György erdélyi fejedelem testvére, katolizált és nyert utána országbírói címet. Édesapja, László (1633—1664) a török ellen viaskodva Várad orstromában vesztette életét. Édesanyja Nagymihályi Bánffy Erzsébet volt.

Temperamentumos egyéniségére és költői tevékenységére először a múlt század végén Botka Tivadar, Ráth Károly és főképpen Thaly Kálmán hívta fel a figyelmet.¹

1990-ben jelentek meg apjának naplófeljegyzései, amelyekben végigkíséri leánya felcseperedését, ezáltal személyiségének alakulásához sok érdekes adatot szolgáltat. Tőle örökölte lovas- és vadász-szenvedélyét és szabados viselkedését. A naplóban beszámol arról, hogy 1657. augusztus 23-án „*Mentem ki másodszor az major mellé szolgálímmal laptázni, kivívén magammal a Kis Betkót is.*”² A leányka ekkor 3 éves, 1654. novemberében született. Gyermekkorát apja kedvenc zborói és kistapolcsányi kastélyában töltötte szilaj szórakozások és testedzés mellett is sokat betegeskedve.

Hamar elmúlt a felhőtlen gyermekkor 1664-ben édesapja a csatatéren maradt és ez idő tájt vesztette el édesanyját is. Neveltetését gyámként az 1661-ben katolizált Báthori Zsófia felügyelte, aki a grófkisasszonyt a pozsonyi apácák zárdájában okíttatta.

A hatalmas vagyonnal és tekintélyes családi összeköttetésekkel rendelkező serdülő Erzsébet fényes partinak számított abban az időben (időközben elhunyt apáca nagynénje is, és a birtokok ezen része is rászállt). Így már tizenhárom évesen, 1668. február 4-én lakodalmát ülte Nagysároson, gróf Erdődy Ádámmal. A boldognak mondott házasság nem tartott sokáig. Az ifjú férjet 20 nap múlva „*holtan hozták haza kocsiderékban a szászlónyai csetepatéből.*”³ Alig telik el egy év és a grófnő odahagyja az özvegyi fátlyat,

¹ BOTKA Tivadar: Rákóczy Erzsébet történetéhez. Győri Történelmi és Régészeti Füzetek, 1863. 347—349. RÁTH Károly: Rákóczy Erzsébet emlékezete. uo., 28—37. THALY Kálmán: Gr. Rákóczi Erzsébet mint költő, Századok, 1900. 481—494.

² Rákóczi László naplója. Kiad.: HORN Ildikó. Utószó: R. VÁRKONYI Ágnes. Bp., 1990. 315.

³ KAZARY Károly, A gróf Erdődyek Rákóczi rokonsága. Vasvármegye, 1936. december 25.

és pápai engedéllyel az elhunyt férj unokatestvérével, gróf Erdődy Györggyel tart kézfogót. György úr kardforgatás helyett a politikában jeleskedett a császár oldalán; egészen az országbíróságig vitte. Második házassága ugyan a sírig tartott, de nem mondható boldognak. Ebben szerepe lehetett férje magtalanságának, esetleg durvaságának is. Erre célzásokat találunk a grófnő saját kezű feljegyzéseiben.⁴ Férje családja Erzsébet asszonyt még Kollonich bíborosnál is bepanaszolta a férjétől való „*maga elvonása miatt*”, aki zárdával fenyegette meg, ha nem tér vissza urához. De Rákóczi Erzsébet kemény jellemével még ezt is vállalta volna, ha birtokai felett szabad rendelkezést kap.

Válási ügye elsimult, amiben szerepe lehetett Rákóczi Júlianna férjének, Aspremont hercegnek is. A két ifjú hercegi Rákóczi-sarjjal bensőséges kapcsolatban állott: gyermekkoruktól fogva sokszor megfordultak a kistopolcsányi kastélyban. Munkács várának ostromakor pedig Bécsben, sőt Lengyelországban jártak Rákóczi Erzsébet emberei az árvák ügyét jobbra fordítani. A szeretet legmeghatóbb jele, hogy II. Rákóczi Ferenc viselős feleségét nagynénje birtokára küldte; itt született meg első gyermeke: Lipót György 1696-ban. Hivatalos szálak is összekötötték a két ágat, mivel a sárosi örökös főispánságot, amely női ágon is megillette a Rákócziakat, Báthori Zsófia halála óta gróf Erdődy György viselte, II. Rákóczi Ferenc nagykorúságáig (1694).

Rendbe jött-e házassága vagy nem? Nehéz rá válaszolni. Feltűnő viharok nem kerekedtek körülöttük újra, látszólagosan nyugalomban éltek egymás mellett, ki ki tette a maga dolgát. Erdődy gróf a politikával, Erzsébet asszony a gazdasággal, ispotály létrehozásával (1698) foglalkozott.⁵ Alapítója és szervezője volt a Karmelhegyi Boldogságos Szűz Mária Társulatnak, melynek a környék előkelősegei voltak tagjai. Unokaöccsét és feleségét is sikerült tagnak megnyernie a Társulat ügyének. Nem mondott le az apai háztól hozott kedvenc szokásáról a vadászatról, még Társaságot is alapított titkos szabályokkal.⁶

1704-ben II. Rákóczi Ferenc hadai elől kell menekülnie kistapolcsányi, majd szomolányi uradalmából, férje horvátországi, szávaújvári (Ljubjanica) birtokára, éppen Erdődy császárhűsége miatt. A szabadságharc előrehaladtával tervezi visszatértét, hiszen a „*vér nem vált vízzé*” — ahogyan ezt Szirmay

⁴ SZERÉMI (Hg. Odescalchi Artúr) Emlékek Barsvármegye hajdanából. Történelmi Tár, 1893. 80—91.

⁵ Századok, 1871. 430—431.

⁶ BOTKA i.m. 349.

István jelenti a fejedelemnek Erzsébet grófnőről.⁷ Erre azonban már nem került sor. 1707. november 8-án Szávaújvárott elhunyt, tetemét 1708 elején helyezték örök nyugalomra az Erdődyek klanyci sírboltjában. Rákóczi fejedelem héthetes gyászt rendelt el tiszteletére táborában.

Utolsó éveinek magányát gazdálkodással és sűrű levelezéssel enyhítette az amazon lelkű asszony: férjével, gróf Esterházy Imre és gróf Nádasdy László főpapokkal, Brajkovich Márton zágrábi püspökkel, herceg Esterházy Pállal.

A grófnő irodalmi munkásságára Thaly Kálmán figyelt fel először, aki közölte két versét is.⁸ Az egyik „*panaszló ének*” sikertelen házasságáról, a másik kedvenc sportszenvedélyét idézi a lovaktól való elbúcsúzással. A költemények Zrínyi-imitációit Kovács Sándor Iván értelmezte egyik tanulmányában.⁹

Írói működésének még nagyobb részét adják levelei, amelyek fordulatoss, érdekes, gyakorlott stílusról árulkodnak. Ezeknek egy részét szeretném most közreadni: azokat, amelyeket herceg Esterházy Pál nádorhoz írt, és akivel ifjú éveitől haláláig szoros baráti viszonyban volt. A főúr követője gróf Zrínyi Miklós költői munkásságának; hatással lehetett az író Rákóczi Erzsébetre is. A levelek írásmódján végigkövethető stílusának érlelődése a kedveskedő serdülő leány esengő hangjától az érett, sokat próbált asszony zsoldáros sirámáig. A levelekben elsősorban gazdasági feljegyzések, szállítási kérelmek, embereire vonatkozó kiadatási parancsok, a haza állapotát panaszoló sorok, ügyintézési kérelmek találhatók, vegyítve egy-egy személyes vallomással rossz házasságáról, bánatairól.

Rejtett anyai érzelmei szólnak meg, amikor a herceg úrfik egészségéről és multságairól érdeklődik.

A levelek összegyűjtésekor az új források feltárása volt a cél e mozgalmas életű, izgalmas, szenvedélyes, bátor jellemű grófnő életrajzának részletesebb megismeréséhez.

⁷ THALY Kálmán: Rákóczi Erzsébet síremléke Horvátországban. Századok, 1891. 764—765.

⁸ THALY i.m. (7. jegyzet) 765.

⁹ KOVÁCS Sándor Iván: „Veri a hab a kősziklát” Egy kétverses költőnő: Rákóczi Erzsébet (1654—1707). Jelenkor, 1992. 235—240; uő.: Rákóczi László naplója 1653—58. Holmi, 1991. 907—920.

1.
Szomolyán, 1671. szeptember 12.
(*latin címmel, nem sajátkezű a levél csak az aláírás*)

I(ste)n kéuanta jorkall aldgya meg K(e)g(e)lm(e)det

Az K(e)gelmed levelét boczülettel vette(m), edgyütt az küldött Agaczkaual. Némis kétlém, hogy az K(e)g(e)lmed írása szerint az sült nyul fogásába(n) hátra hadgyon. Enis nem bánta(m) volna ha kedves' Urammall eö K(e)g(e)lmével edgyütt K(e)g(e)lmed látogatására Sentére mehettem volna, de mivel mind Kegyelmed(ne)k utra indulása, s mind Uramnak Eö K(e)g(e)lmének derekas foglalatossági meg gatoltak, arrul nem tehetek; Az mi pedig K(e)g(e)l(me)d ittasságáru való követését illeti, ennékem K(e)g(e)l(me)d maga Uri viselésével semmit nem vétett, hanem inkább, ha én valamit vétenj talalta(m) volna K(e)g(e)l(me)dül bocsánatot kérek. Kiván(om) I(ste)n sok esztendőkig éltesse szerenczés jó egésségben K(e)g(e)l(me)d(e)t.

Datum in Arcze Szomolyá(n) Die 12 7bris Anno 1671.

K(e)g(e)lmednek

Böczülettel szolgál.

G(róf) Rakoczi Ersebeth
m(aga) k(ezével)

Mai lelőhelye: MOL P 125 Az Esterházy család hercegi ágának levéltára, 39. köteg, 3629.

2.
Szomolyán, 1673. június 23.
(*saját kezű*)

Szeretettel való Szolgálatomat ajánlom K(e)g(elmedne)k, mint kedves Groff Uramnak, Isten hosszú Élettel és jó Egesegel álgya meg K(e)g(elme)d(e)t, szüből kívánom.

Az K(e)g(elme)d Nékem irot levelét Edes Groff Uram böcsülettel vettem, K(e)g(elmedne)k meg igyekezni szolgálni hogy én rolam, K(e)g(elme)d Szolgálójarul, el nem felejtkezik, az mi Semtére való el elmenetelemnek dolgát illeti, én örömet el mentem volna, de ugy látom hogy féltenek mivel az mostani verő fény igen ártalmas az ember orczájának, s feltenek attul, az emberek hogy az én igen Szep fekete föld forma feje orczám meg ne vessen, de én aval semit gondoltam volna, mivel most így meg kellett leni az dolognak, K(e)g(elme)det Követem meg bocsáson Udvarolhattam, mivel

nem én rajtam állot az dolog, de penig hogy magat el igazithattam, én mint egy eremita csak magam it dudolok, Isten tuga hogy, hegedüt vonnán az ablakon, nézek sente felé hogy mások mint vigadnak ot én pedig csak magam, dudolok az házban s mások kalendáriomot csinálnak, énekiem egy alá-zatos kérésem volna K(e)g(elmed)nek de nem merem penára bizni az dolgot, remélem Isten Szerencsémet agya ez iránt szovalis, valahol, azon kérésemet meg mondhatom K(e)g(elmedne)k de nem tudom hol lehetnék K(e)g(elme)d(e)l ugy szemben, hogy szoval alá-zatos kérésemet meg mondhasam, kérem K(e)g(elme)d(e)t az Istenért ezen leveletem égese meg, s ne mutasa senkinek, mert igen nag kárban hozza K(e)g(elme)d, ha valaki meg látná ezen leveletem, ha pedig választ akar adni ezen leve:(!) Levelemre ez alkalmatosságal agyon választ oly modal hogy kézben ne akagyon az K(e)g(elme)d levele, én pedig ajánlom magamat az K(e)g(elme)d grátiájában.

Szomolyán, 23 juni 1673

K(e)g(elmedne)k, mint nekem jo akaro Groff Uramnak.

Böcsülettel szolgáló jo akaroja mig El:

G(róf) Rákóczi Erzébeth:
m(aga) k(ezével)

Címzés: Méltóságos Groff Esterhás Pál. etc. Nekem, Kedves jo akaró Groff Uram(nak), eő K(e)g(elméne)k adassék ez Levelem tulajdon kezében:

Mai leldhelye: MOL P 125 Az Esterházy család hercegi ágának levéltára, 39. köteg, 3630.

3.

Szomolyán, 1673. október 22.

(saját kezű)

Böcsületel való szolgálatomat ajánlom K(e)g(elmedne)k, mint nekem jo akaro Groff Uramnak. Isten minden kívánsági szerént való jok algya meg K(e)g(elme)d(e)t szüből kívánom

Szervusko által K(e)g(elme)d nékem irot levelét nagy Böcsülöttem vettem Edes Groff Uram K(e)g(elmedne)k ige(n) szépen köszönöm, hogy ro-la(m) el nem felejtkezik, és méltoztatik magát, ez iránt fárasztani, az én, igen kevés, arany mívemben való dologban, kire érdemes nemis vagyok, az tokokat Szegedi András Uram eő K(e)g(e)lme kezembe attá, akik teczenének,

más képen, csak hogy igen nehezek, de remenlem ha ki cserélik az arany-mivhez való helyeket, hogy nem lesznek oly nehezek, hogy pedig ez irántis ajánlya K(e)g(elme)d maga fáratcságát, ha meg készül, aza igen kis darab arany mivem, el küldi, aztis igen szépen köszönöm, Csak hogy nem vagyok már ara Érdemes magát enyivel fárasza, érettem az K(e)g(elme)d levelébül, K(e)g(elme)d Szombatba való szándékját, kívánok Istentől K(e)g(elmedne)k Szerencsés Utat, de nem reménlem, oda mehessünk akora, mivel, Uram eö K(e)g(e)lme, reménlem adig tapolcsánt lészen s magamnakis sok foglalatos-ágim lesznek, kire nézve ha meg nem cselekethtném idején ez eránt, bocsá-natot várok K(e)g(elmed)től és ha az (...)ot nem lehetnék, kérem értemis járjon egy tánczot, magamis ugan örömet el jámam De nincs modom benne, mert az köszvény igen háborgat,s az miat nem Járhatok tánczot, leg fő képen akor mikor az hegedüt, nem vonyák s az tánczhoz való dobót nem verik, Ezek után Istenek ajánl(om) viselese alá ajánlom K(e)g(elme)d(e)t kívánom ezen levelem találja szerencsés órában, és jó Egészségben,

Datum in Szomolyán die 22 oktoberis 1673

K(e)g(elmedne)k, mindt jó akaró Groff Uramnak

Böcsülöttel Szolgáló jo akarója

G(róf) Rakoczi Erzébeth
m(aga) k(ezével)

Címzés: Méltosságos Groff Esterházi Pál Nékem jo akaro Uramnak eö
K(e)g(elméne)k böcsülettel adasék ez levelem:

Mai lelőhelye: MOL P 125 Az Esterházy család hercegi ágának levéltára, 39. köteg, 3631.

4.

Szomolyán, 1674. június 4.

(saját kezű)

Böcsülöttel való szolgálatomat ajánlom K(e)g(elmedne)k, Mint jo akaró Groff Uramnak az Ur Isten minden kívánsági szerént való jokal álgya meg K(e)g(elme)d(e)t igaz szüből kívánom,

Ez levelem által akartam K(e)g(elme)d(e)t levelem által meg látogatnom egészségéről értekezvén, melyről kívánok szerencsés hireket hallanom, amellet pedig akarom K(e)g(elme)d(e)t Edes Groff Uram ez levelem által kérnem kérvén K(e)g(elme)d(e)t meg bocsáson ilyen rossz semmire kellő

dologal busitom mivel ugy értettem Uramtul eö K(e)g(elme)tül hogy még ehéten el akarna küldeni azért az rossz semmire kellő kevés portékánkért Fraknóban, kérem azért K(e)g(elme)d(e)t méltóztatassék meg parancsolni oda való porkolábjának, amikor oda érkezyk szolgálk érte hogy ki adnák varakozás ne lenne, mivel eszben vennék, hogy K(e)g(elme)d(e)t kértem rá hogy hirem nélkül ki ne adatta volna, adigis: énis az K(e)g(elme)d hozzám való jo akarattyát Életem fottáig böcsülettel meg igyekezem szolgálni és hogy edig maga szolgálinak méltóztatott szállást adni, Isten szemben juttatván K(e)g(elme)d(e)t szebben akarván meg köszönnöm K(e)g(elme)d jo akarattyát, kérem meg bocsáson evel az rut irásal, s ilyen aprólékos dologal busitom K(e)g(elme)d(e)t kis marton gazda Aszszont eö K(e)g(elm)t igen szépen köszöntöm,

Szomolyán 4 juni 1674

Maradván K(e)g(elmedne)k mint jo akaró Groff Uramnak
Böcsülöttel Szolgáló jo akarója

G(róf) Rakoczi Erzébeth
m(aga) k(ezével)

Címzés: Méltóságos Groff Esterházi Pál Nékem jo akaro Uramnak eö K(e)g(elméne)k böcsülettel adasék ez levelem:

Mai lelőhelye: MOL P 125 Az Esterházy család hercegi ágának levéltára, 39. köteg, 3632.

5.

Szomolyán, 1679. augusztus 31.
(latin címezzel, saját kezű)

Méltóságos Groff Nékem Böcsölettel való nagy jó akaro Uram K(e)g(elme)d ajánlom Mindenkori kötelességem szerint nagy Böcsölöttel való szolgálatomat Isten eö Szent Főlsége minden Üdvösséges jókkal hogy meg álgya K(e)g(e)lmed(e)t szüből kívánom:

Ez alkalmatosság adatván nem akartam el mulatnom hogy K(e)g(elme)d(ne)k levelem által ne udvarollyak, és az k(e)g(elme)d érdemünk felet hozzánk meg mutatott nagy jo akarattyát akartam ez levelem által meg köszönnöm, ugy mint az Maga Uri várában, oda küldött kevés portékánknak némely részének ottan való szállás adását, mely K(e)g(elme)d ebéli hozzánk meg mutatot nagy jó akarattyát énis Urammal eö

K(e)g(e)l(mé)vel edgyüt, tehetségünk szerént K(e)g(e)lmednek nagy böcsö-
lettel meg szolgálni el nem mulattyuk: most azért ez alkalmatossággal oda
kölleték küldenem emberimet bizonyos Aprólékos dolgaim véget, kérvén
K(e)g(elme)d(e)t ne sajnállya s ne végye nehéz neven oda való meneteleket,
és ha K(e)g(elme)d(e)t valamely szekér dolgából találnák busítany kérem
méltotassék hozzánk az maga gratiáját-ez iránt is hozzánk maga szolgálíhoz
meg mutatni, emellet azon is nagy böcsölettel kérem K(e)g(elme)d(e)t to-
vábbis méltotassék ugyan ottan, ot hagyot kevés ládáinknak szállást adni,
bizony bánom, és szégyenlém is hogy K(e)g(elme)d(e)t kellett oly gyakran
busítanom, de bizván az K(e)g(elme)d eleitől fogvást hozzánk meg mutatott
nagy jo akarattyában, vagyok oly jo reménységben mostis meg nem vonsza
tőlünk az maga Uri gratiáját, melyen továbbis edgyüt Urammal eö
K(e)g(e)lmével ajánlyuk magunkat, maradván míg elek:

K(e)g(elme)d(ne)k mint nekünk nagy jo akaro Urunknak
Böcsöllettel szolgáló igaz jó akaroja:

Gróff Rákóczi Erzébeth
m(aga) k(ezével)

P(ost) S(criptum): Méltóságos Gróffné Aszonyomat ö K(e)g(e)lmét,
K(e)g(elme)d által nagy böcsöllettel köszöntöm, az K(e)g(elme)d szerelmes
gyermekit és az Thököly kis aszont.

Szomolyant 31 augusztai 1679

Mai lelőhelye: MOL P 125 Az Esterházy család hercegi ágának levéltára, 39. köteg, 3633.

6.

Szomolyán, 1680. május 14.
(*latin címméssel, saját kezű*)

Méltóságos Groff Nékem böcsöllettel való jó akaro U(ram)
K(e)g(e)l(me)d(ne)k ajánlom böcsöllettel való szolgálatomat. Isten eö Szent
Főlsége minden üdvösséges jókkal hogy meg álgya K(e)g(elme)d(e)t szüből
kivánom:

Ez Alkalmatossággal akartam K(e)g(elmedne)k levelem Altal udvarol-
nom, etczersmindis K(e)g(elme)d, és Méltóságos Gróffné Aszonyom ö
K(e)g(e)lme egészégéről értekezzen melyről kívánok örvendetes jó hireket
hallanom: Emellét akarám K(e)g(elme)d(e)t nagy böcsöllettel és bizodalmo-

san kérném, Méltóztatnék szabatságot adny Ezen oda küldöt Embereimnek, hogy az K(e)g(elme)d uri várában valami kevés üdöre bé mehetnének, mellyeket küttem valami kevés dolgaim véget, hogy penig enny ideig merek K(e)g(elmedne)k ottan alkalmatlankodnom, eczersmind is ezen írásom által, K(e)g(elme)d(e)t kérem meg bocsásson, kérvén továbbis K(e)g(elme)d(e)t méltóztassék bár csak még valami kevés ideig szállást adna az maga Franknói várában, mely K(e)g(elme)d ez iránt hozzánk mutatot nagy jó akarattját, Urammal ö K(e)g(elmé)vel edgyüt böcsöllettel meg szolgálni igyekezünk: U(ram) ö K(e)g(elme), K(e)g(elme)d(ne)k edgyyk jo akaró szolgálja ez el mult napokban kis tapolcsánba ment, onnat Arvában, ugy gondolom már eddig ot vagyon, onnat esmeg hogy ha az mostani alkalmatlan zur zavaros üdök meg engedik, az fel földi meg pusztult, némely jószágiban szándékozik: Grófné Aszonyomnak eö K(e)g(e)l(méne)k ajánlom böcsöllettel való szolgálatomat, maradván míg élek

K(e)g(elmedne)k Böcsöllettel szolgáló igaz jó akarója:

G(róf) Rákóczi Erzébeth
m(aga) k(ezével)

Szomolyánt 14 maij Anno 1680

Mai leldhelye: MOL P 125 Az Esterházy család hercegi ágának levéltára, 39. köteg, 3634.

7.

Szomolyán, 1685. május 6.
(*latin címmel, saját kezű*)

Méltóságos Palatinus nékem K(e)g(e)lmes U(ram) N(a)g(ságodna)k ajánlom alázatos szolgálatomat, Isten ö Sz(ent) Fölsége minden Üdvösséges jókkal N(a)g(ságo)d(a)t hogy meg álgya szive sen kívánom:

Ez alázatos levelem által kötelességem szerint is akartam N(a)g(ságodna)k udvarolnom, és szokot K(e)g(e)lmességében magamat ujonnan alázatossan bé ajánlonom etczes mind is Bizván eleitől fogvást N(a)g(ságo)d hozzám érdemem felet való K(e)g(e)lmes(ségé)ben ez levelem által N(a)g(ságodna)k alázatossan akarám meg jelentenem nem kétlem ezen kívül is tudva lehet n(a)g(ságo)dnál többi köszt az fölföldnek mi karban is minémü rettenetes nagy inségekben való léte és elpustulása a többi köszt magam ot való jóságim mi harcban való léte, mellyek(ne)k is nagyobb részét s számát mind eddigis tököly U(ram) birja, akét jószágomon kívül ki is

az ő fölsége ot valo hadainak munkálkodása s fáratcsága által tököly U(ram) keze s birtoka alól felszabadítván, jutottak kezemhez, mellyeket is bizonyos ideig Generál Sulcz U(ram) erő s hatalommal töltem el foglalván birt, és úgy annyra el pusztította, hogy szegény Embereim éhel halóvá lének, s végtére csak pustán hagyák, az nemes vármegyékre való adósokon kívül kit az ő fölsége hadait főzetésére, s tartására-rájok róttak s azon kívül a táborn(a)k rajta való kvártélozásin, sákmányozásin, minden némü javaim(na)k az Szerent varban levő, javaim élésim etc el foglalási, és az sokféle különb különb féle füzetésim, kár vallásim kívül mostanában is Generál Sulcz U(ram) csak makoviczai jószágom is öt Ezer tallérny kész pénst kíván, tiszteimet s egyéb szolgálmat váromban lakat, sem szolgálaim szükségére való semitse ki vinni semmit sem enged, sőt még az munitioban is el vet, mellyet írásban fel tenni s N(a)g(ságo)d annak olvasásával terhelni, nem merészlem, hanem Ez uttal méltóságos Vicze Gyenerális Groff Barkoczi Ferencz és méltóságos Váradi Püspök U(ram) N(a)g(ságo)dhoz készülvén nem ketlem mindenekről bőven fogjak informálni, méltóságos Váradi Püspök Ur(am) N(a)g(ságo)d némely szolgálimrul, állapotimrul alázatossan izenvén, s kérvén mindazokban méltóztassék szokot K(e)g(elme)sségeiet hozzám mutatni, s K(e)g(el)mes U(run)knál ő Fölségénél mind azokban hasznos szó szöllum méltóztassék lenni, kiert is I(ste)n ő Sz(ent) fölsége N(a)g(ságo)d sok esztendőkig szegény meg nyomorodot hazánk szerencsájére jo egésségben, meg tarcsa, és minden dólgaiban tégye szerencséssé és boldoggá kívánnya az aki vólt s lészen mig él

N(a)g(ságodna)k mint K(e)g(e)lmes U(rána)k

Alázatos Szólgálója:

G(róf) Rákóczi Erzébet
m(aga) k(ezével)

Szomolyan die 6 mai 1685

P(ost) S(criptum): K(e)g(e)lmes Asszonyomn(a)k eő N(a)g(ságána)k ajánlom alázatos szolgálatomat kinek is grátiájában magamat alázatossan ajánlom:

Mai lelőhelye: MOL P 125 Az Esterházy család hercegi ágának levéltára, 39. köteg, 3635.

8.

Szomolyán, 1685.

(latin címmel csak az aláírás saját kezű)

Nagh(ság)odnak mint Kegyelmes Uramnak ajánlom alázatos szolgálomat, Istentől szerencsés hosszú életet kívánom Nagh(sá)god(na)k.

Nagh(ság)hodnak mint Kegyelmes Uramnak ezen levelem által alázatosan akartam udvarolnom, edgyszersmindis alázatosan kérem bizván Nagh(ság)hod eleitől fogvast hozám mutatott gratiajában, hogy most ujonnan mérészem Nagh(ság)hodat terhelnem, nem egyéb az oka, hanem hogy Horváth Országgi jószágomból való szolgálom Lukinicz Mártony előmbé jővén, kért Nagh(ság)odnál érette essedeszsem, mivel tavaly eö(?) fölseghe Hadaival, akkor szabad legény lévén magha szabad akarattal Buda alá ment volna, és ottan az egész Narat magha költségén töltet, őszkor vissza jővén, Szeredben lakozó Máttay Mihály névű Hadnagy meghálván az uttyát mindenből ki forgatta volna, az mintis Nagh(ság)odnak küldött Memorialeből bővebben megh erti. Kérem ezért alázatosan Nagh(ság)odat, hogy azon Horváth Országgi Szolgámnak emletet Máttay Mihál elvont marháját megh térécse, kegyes Parancsolatot rea ki adatni és nekem kezemhez küldeni méltottattik, Nagh(ságo)d az által hozzám, és azon szegény Emberemhez mutatott gratiáját alázatosan megh szolgálni igyekezem. Kegyelmes Aszonyomnak eö Nagh(ság)ának ajánlom alázatos szolgálomat kívánván Isten tarcsa és eltésse Nagh(ság)tokat Kedves jo egeseghben szerencsétlessen számos esztendőigh

Nagh(ság)odnak Alázatos szolgálója

G(róf): Rakoczi Erzébeth
m(aga) k(ezével)

Szomolyán 1685

Mai lelőhelye: MOL P 125 Az Esterházy család hercegi ágának levéltára, 39. köteg, 3636.

9.

Szomolyán, 1685. június 30.

(latin címmel, saját kezű)

Méltóságos Palatinus U(ram) nekem K(e)g(e)lmes U(ram) N(a)g(ságodna)k ajánlom alázatos szolgálomat, I(ste)n ő Sz(ent) fölseghe szerencsés hosszú Élettel N(a)g(ságo)d(a)t hogy meg álgya szüből kívánom:

N(a)g(ságo)d nékem írt levelét nagy alázatossággal vettem, hogy előbeni N(a)g(ságodna)k írt alázatos levelem Atal való kérésimet méltoztatot meg halgatni, s nemzetes Szeghedi András U(ram) ö K(e)g(e)lmét irántok parancsolni, N(a)g(ságo)d grátiáját alázatossan köszönöm: én tovább is N(a)g(ságo)d, ugy Méltóságos Palatinusné Aszonynak ö N(a)g(ság)a Kegyelmességében magamat alázatossan ajánlom, és maradok

N(a)g(sá)g(odna)k leg késebbik alázatos szolgálója

G(róf) Rakoczi Erzébeth
m(aga) k(ezével)

Szomolyán 30. juni. 1685

Mai lelőhelye: MOL P 125 Az Esterházy család hercegi ágának levéltára, 39. köteg, 3637.

10.

Fekete város, 1685. december 15.

(latin címmel, saját kezű)

Méltóságos Palatinus Nékem K(e)g(e)lmes Uram: N(a)g(ságodna)k ajánlom alázatos szolgálatomat I(ste)n ö Sz(ent) Fölsége Szerencsés hoszu Elettel hogy meg álgya N(a)g(ságo)d(a)t szüből kívánom:

Ez levelem által akartam N(a)g(ságo)d(na)k régi kötelességem szerint is alázatossan udvarolnom, etszersmind is alázatosan bocsánatot kérnem, hogy ez alkalmazatossággal N(a)g(ságo)tok(na)k személlyem szerint nem udvarolhattam, mellyet kötelességem szerint el sem mulattam volna, ha meg éget kezemnek alkalmatlansága nem gátolta volna meg N(a)g(ságo)dhoz való alázatos udvarlásomat, mivel azért mostanában továbbra el kellett halasztanom, első alkalmazatossággal kötelességem szerint N(a)g(ságo)tok(na)k alázatossan udvarolni és Szólgáni el nem mulatom, Mostanában penig U(ram) ö K(e)g(e)lme magamképemben is menvén N(a)g(ságo)tok Szólgálattyára, ajánlom magamat ö K(e)g(e)lmével edgyüt N(a)g(ságo)d K(e)g(e)lmességében, és maradok míg élek

N(a)g(ságo)d(na)k mint K(e)g(e)lmes U(ramna)k

G(róf) Rákóczi Erzébeth
m(aga) k(ezével)

Fekete város die 15 Xbris 1685

P(ost) S(criptum): Méltóságos Palatinusné nékem K(e)g(e)lmes aszonymnak ö N(a)g(sága)k ajánlom alázatos szolgálatomat:

Mai lelőhelye: MOL P 125 Az Esterházy család hercegi ágának levéltára, 39. köteg, 3638.

11.
Szomolyán, 1686. július 12.
(saját kezű)

N(a)g(ságo)d(na)k mint Kegyelmes U(ram)na)k ajánlom alázatos szolgálatomat, I(ste)n ö fölséghe szerencsés hoszu Élettel N(a)g(ságo)d(a)t hogy meghálgya szüből kívánom:

Hogy ujabban ez alázatos levelem által mérészlem N(a)g(ságo)d(a)t busitanom aminapiban bécsben létemben az mely pap urak(!) draskocziné Aszonyom dolghában találtam vala megh N(a)g(ságo)d(a)t, kiknek is tököly ez el mult bódogtalan időben erő s hatalommal el vittette innen javajokat, jól lehet alázatos kérésemre N(a)g(ságo)d méltóztatot ki adatni az parancsolatot, orbán pál Ura(m) ö K(e)g(e)lmére, hogy azon ö K(e)g(e)l(méne)k ellenem tet inscriptionak mássát adná ki kezemhez Amit is ö K(e)g(e)lme kezéhez mihent haza értem küttem, mely(ne)k ki adását némely maga utazások által magát mentegetvén, mind adig el késeltette, hanem tegnap estve küldé meg kezemhez, oly móddal hogy éppen csak maculatoriom, és az fatenseknek neveit fel nem tette edgykének is, sőt az kinek fel vólt is nevek téve, el makulálta, mind azon által alkalmatossan átal olvashattam azok(na)k is neveit, szoval izenvén: s talán mint edig foghásal élvén hogy mig éppen nem véghez-ték vólna el azon incuisitiót, sőt azon makulatoriomot sem engette kezemközöt maradhassan meg, N(a)g(ságo)d(a)t annak okáért továbbis nagy alázatosan kérem, egy rövideden írt levelével méltóztassék ö K(e)g(e)l(mé)(ne)k ujabban meg parancsolni, ne késethesse az dolgot, hallandó emberek lévén, bizonyágim közöl el találnek halni, kárt amitis ne vallyak: s ne szépítse, s simitcsa, s tegye fel annak rendi s módgya szerént, az szerént az fátensek neveit s adassa kezemhez, ha engem nem tekint s sok kérésimet tekincse mindenek felet N(a)g(ságo)d méltóságos parancsolattyát, s az aránt való kötelességét is, jól lehet attyafi ö K(e)g(e)lme oda: melyben ojjon I(ste)n hogy itéllyem ö K(e)g(e)lmét mindazon által kinek kinek ighassághoz ügyében tartozik is ö K(e)g(e)lme szolgálni, melyben nincsis kécséghe: Emellet aszt is alázatosan akartam N(a)g(ságod)na)k tuttára adnom, hogy ezen maculato-

riom forma incuisitiót olvasván, van oly is(?) alkalmatossan általa láttattuk s olvashattuk is jól lehet haskó püspök, és Szólcsány györgy N(a)g(ságo)d udvari szolgálója nevei ki vannak törölve hogy haskó U(ram) vallya ellenem, hogy az N(a)g(ságo)d Szólgája Szólcsányi György szájából hallotta volna, hogy az tököly Comisáriussinál akik apartékaért jöttek vólt láta vóna az én levelemet mellyet jrtam tökölynek, hogy az pap urak javai it vannak, s vitesse el, letterm vóna azon, melyben I(ste)nel bizonytok legkisseb vétkem sem szándékom nem vólt, mellyet megis bizonytok az ki szedet, s ki szedendő bizonyságokkal, hanem az erő felet nem tehettem mely iránt tököly levelét is közlöttem vala N(a)g(ságo)d(da)l, s véghét érvén az incuisitiónak részemről, N(a)g(ságo)d(a)t bőveben informálni alázatosan el nem mulatom, N(a)g(ságo)d(a)t annak ókáért I(ste)n(tő)l is alázatosan kérem méltóztassék meg fenytetni Szólcsány györgy szolgálját, igasságtalan károm böcstelenségemmel járó állapotokban, ily Istentelen fogásokkal ne élylen ellenem, tekincse Istenét s lelkét, nem bánom ha mi bizonyosat tud ezen dologban ellenem vallya meg, s igasságtalanul ne sércse lelkét, elégedgyék meg azzal, menyszer busitot meg, s menyre becstelenitet meg sok helyeken nyelveskedése által, aholot aszt sem tekintette hogy Szólcsány falumbul való jobbagyom, s mind conventios Szólgám, hanem egyránt trutzolt ellenségeskedet Velem, gyalázot, ki miat végtére sok türesim után ki is kellet adnom rajta, hanem N(a)g(ságo)d méltóságos személlýére nézve löttem szemben velé bécsben aholot N(a)g(ságo)d(nál is nyelveskedésj által hasonlot ne kövessent söt hiven szolgállyon szívesen kívánom, nem írok I(ste)n bizonyságom ráncorbul(!) ellene, hanem igasságosan kit megis bizonythatok, nálunk Udvarunkban már etczer fel akarta maghát övére akasztani, szemünk láttára maga magát késsel átal verni, hogy feleségével való együt lakásra emlékeztettük, feleségét gyermekeit mint az N(a)g(ságo)d(a)t követvén meg bocsásson kölyköket úgy tartotta, velek nem gondolván, ez ilyen cselekedeti által is eljltélheti N(a)g(ságo)d micsoda ember, ha ezekben ilyeneket el követhetet, engem is ily Istentelen fogási által könnyen kárban hozhat N(a)g(ságo)d(a)t azért Istenért is alázatosan kérem méltóztassék meg intetni, amit igazán tud, vallya meg, s amit nem tud, fogásokkal ne terhellye lelkét, szívesen bánom ily módal kel N(a)g(ságo)d(a)t terhelnem, s felöle tudósítanom, ne adgya I(ste)n írjak ellene úgy mint N(a)g(ságo)d méltóságos Udvarában lévő hiv Szolgálójára, hanem igasságos ügyem s az kéntelenség vezérlet reá, s tudva legyenek N(a)g(ságo)d elöt cselekedeti minemü Ember légyen, állyon N(a)g(ságo)d

K(e)g(e)lmességében bizván, gratiáját alázatosan várom, kiért is maradok
mig Elek

N(a)g(ságodna)k leg kisebbik alázatos szolgáldója:

G(róf) Rakoczi Erzébeth
m(aga) k(ezével)

Szomolyán, julij 12 1686

Címzés: Méltóságos Magyar Országgi Palatinus Groff Esterhas Pál né-
kem K(e)g(e)lmes U(ramna)k ö N(a)g(ságána)k alázatosan adassék

Bécs

Kis Martony

Mai lelőhelye: MOL P 125 Az Esterházy család hercegi ágának levéltára, 39. köteg, 3639.

12.

Szomolyán, 1686. július 19.

(saját kezű)

N(a)g(ságo)d(na)k mint kegyelmes U(ramna)k ajánlom alázatos szolg-
hálatomat, I(ste)n ö Sz(ent) Fölséghe szerencsés hoszszu Elettel
N(a)g(ságo)d(a)t hogy meg álgya, kívánom:

Jól lehet ez mult napokban alázatos levelem által találtam vala meg
N(a)g(ságo)d(a)t, bizonyos dolgaim iránt alázatosan kérlelvén, melyre edig
sem vehettem választ, mely iránt ez írásom által is N(a)g(ságo)d(a)t mérész-
lem busitanom s alázatosan kérem, bocsánatot várok, bizván N(a)g(ságo)d
K(e)g(e)l(mé)ben, továbbá is alázatosan kérem mégha grátiáját meg ne
vonnya szolgálójátul: azomban ugyan azon előbeni levelemet feles foglala-
tosságim közöt sietve küldvén bécsben melczer jános fel földi prefektu-
sunk(na)k ö K(e)g(e)l(méne)k kezéhez hogy N(a)g(ságo)d után küldenék el,
hirtelenségből meg felejtkézvén siető dolgaim közöt, ugy értettem fellyöl
meg nevezet melczer U(ram)tul ö K(e)g(e)lmétől hogy az Pecsetet el felejtet-
tem volna rátennem, mely jránt I(ste)re is alázatosan kérem N(a)g(ságo)d(a)t
meg bocsásson nem akaratommal ha találtam vétenem, az szerént ugyan
azon levélben fel tet állapotokban s kérésim által hogy mérészlettem busita-
nom bizván N(a)g(ságo)d eleiből fogvást hozzám mutatot, grátiájában,
melyben továbbis ajánlom alázatosan magamat: Méltóságos Palatinusné
Aszonyunknak ö K(e)g(elméne)k ajánlom alázatos szolgálatomat az dajkák

felöl már két ízben jrtam ö N(a)g(ságna)k aláztatosan, parancsolattyát továbbá is el várom: maradván

N(a)g(ságodn)ak aláztatos szolgálója:

G(róf) Rakoczi Erzébeth
m(aga) k(ezével)

Szomolyán 19 julij 1686

Címzés: Méltóságos Magyar Országgi Palatinus Gróff Esterhás Pál
Nékem Kegyelmes U(ramna)k ö N(a)g(ságána)k aláztatosan adassék:
Kis Martony

Mai lelőhelye: MOL P 125 Az Esterházy család hercegi ágának levéltára, 39. köteg, 3640.

13.
Szomolyán, 1686. szeptember 2.
(latin címmel, saját kezű)

N(a)g(ságo)d(na)k mint kegyelmes U(ramna)k ajánlom aláztatos szolgálatomat, I(ste)n ö Sz(ent) Fölséghe Szerencsés hoszszu Elettel N(a)g(ságo)d(a)t hogy meghálgya szüböl kívánom:

N(a)g(ságo)d(a)t már ennihány ízben, ugy ez levelem által hogy merészlem busitanom, aláztatossan hiszem meg bocsásson, kinek is nem egyéb az oka, hanem amint annak előtte is meg találtam vala N(a)g(ságo)d(a)t azon ellenem el követet inkvisitió iránt, mellyet péterfi andrás püspök U(ram), és draskocziné Asz(ony)om köthettettek el ellenem mely aláztatos kérésimre jól lehet méltóztatot vólt N(a)g(ságo)d két parancsolatotis adni orban pál U(ram)ra, hogy ki attá vólna hasonló mását kezeimhez, de mai napság napigh is sem sok rendbéli írásimra izenetimre s kérésimre még sem attá ki, mindenek felet N(a)g(ságo)d méltóságos parancsolatira nézve ki adhatta vólna, de mind eddig is csak azok fel s alá való járásival mentegheti maghát, aholot penighen házánál vagyon, hol diákjai othon nem létével mentegeti maghát, hol penig csak választ sem ád ö K(e)g(el)me izenetimre, mostanában is mivel mentegeti ö K(e)g(el)me magát N(a)g(ságodna)k aláztatossan megh küttem az ö K(e)g(el)me levelét így lévén az dologh mely mind Kissebséghemre, s mind káromban jár, továbbá is N(a)g(ságo)d(a)t mint K(e)g(e)lmes U(ra)mat nagy aláztatossan kérem méltóztassék mi móddal meg parancsolni orbán pál U(ramna)k N(a)g(ságo)d méltóságos parancsolatyát

magha előtt viselvén, azok szép szónak, s hallgatások(na)k már eczer hadgyon békét, adgya ki aszt az inkvisitiót, ne kéntelenítessem ő K(e)g(el)mét is már annyszor busitanom, amid Esztendeje már mások ellenem Kezeskednek, annyal is inkább tudgyam ighassághos s ártatlan vóltomat mind, I(ste)n s nagy Uram eleiben terjesztenem, s zárhatnám le az velem versenghő féleket nyakammal, hiában ne busitatnám ennyre ő K(e)g(e)lméhtől, hogy penig ez alázatos kérésemel merészlem N(a)g(ságo)d(a)t terhelnem bizván eleitől fogvást érdemek felet való grátiájában, alázatossan bocsánatot kérek: Méltóságghos nékem nagy Asz(onyomna)k ő N(a)g(ságána)k ajánlom alázatos szólghálatomat, ajánlom maghamat N(a)g(ságo)tok Grátiájában:

Szomolyán 2 7bris 1686

N(a)g(ságodna)k alázatos szólghálója

G(róf) Rakoczi Erzébet
m(aga) k(ezével)

Mai lelőhelye: MOL P 125 Az Esterházy család hercegi ágának levéltára, 39. köteg, 3641.

14.
Szomolyán, 1687. január 2.
(saját kezű)

Méltóságghos Palatinus Nékem K(e)g(e)lmes U(ram), N(a)g(ságod)(na)k ajánlom alázatos szólghálatomat, I(ste)n eő Sz(ent) Főlséghe, ez uj Esztendőnek minden részeiben tégye szerencsésé és boldoghá N(a)g(ságo)d(a)t, sok következő Esztendőknek szerencsés által érzésével, szüüből kívánom:

Méltóságghos G(róf) Erdödi Imre Atyám U(ram)nál ő N(a)g(ságá)val lévén bizonyos dőlghaim, az horvát országhi állapotaimben, mellyekre nézve jóllehet etczeri véghezésünk szerént mostanában szintén bé kellet vólna magam(na)k ő N(a)g(ságá)hoz mennem, de bizonyos okok megh ghátolván az aránt való szándékomat, kéntelenítettem magham képenben nemzetes melczer jános U(rama)t ő K(e)g(e)lmét ő N(a)g(ságá)hoz küldenem, annak okáért ez alkalmatossághal kötelességghem szerént is ez levelem által okoztam N(a)g(ságo)d(na)k udvarolnom, Emellet nagy alázatossan kérem, fellyöl meg nevezet melczer jános U(ra)m én nevemmel ha miben megh találná N(a)g(ságo)d(a)t, méltóztassék ő K(e)g(e)lme által hozzám szokot grátiáját mutatni, ő K(e)g(e)lme által szóval is alázatossan izenvén N(a)g(ságodna)k:

ajánlom továbbá is szokot érdemem felet való grátiájában maghamat N(a)g(ságodna)k: kívánván, levelem talállya kedves jó Eghésségghben:

Szomolyán 2 januar 1687.

N(a)g(ságodna)k mint K(e)g(e)lmes U(ramna)k alázatos Szólghálója:

G(róf) Rakoczi Erzebet
m(aga) k(ezével)

Címzés: Méltóságos Magyar Országgi Palatinus Esterhás Pál, nekem Kegyelmes U(ramna)k eö N(a)g(ságána)k nagy alázatossan adassék:

Mai lelőhelye: MOL P 125 Az Esterházy család hercegi ágának levéltára, 39. köteg, 3642.

15.

Cseklés, 1695. július 20.

(latin címzéssel saját kezű)

Mél(thosá)gos Herczegh Nékem K(e)g(e)lmes Uram

Bizván továbbis Herczegh(ség)d K(e)g(e)lmes(é)g(é)ben, hogy ezen levelem által is alkalmatlankodo Herczegs(é)gednek, álázatosann botsánatot Kerék(!). Bizonytalan lévén benne, hogy ha az Ur fel megyenis Bécsbe, arra nézve, Herczeghséged előtt jelentett okaimra nézvést, el jöttem Bécsből. Máinapon érkezvén Posonb(a), érttettem ot létét K(e)g(e)lm(é)nek, és hogy szándékozik Bécsb(e) fel menni. azért Embere(m) által köszöntetvén ő K(e)g(e)lmét reménlemis, hogy fel tett szándékához képest fel mégyc(n) ő K(e)g(e)lme. Ahozképest alázatosággal kérem Herczeg(sége)dn(ek), ezen közöttünk fen forgó állapotokat, ajánlott K(e)g(e)lmesége által Mélt(óság)os Cardinális Ur(am)mal ő Eminentiájával együtt, úgy Kormányozni méltoztassék, hogy a mig véghez megyen ezen állapot sem bőcsületem(be)n, sem javaimb(an) akár mi moddal is károsítaván Herczegségedn(e)k bé adott punctumokhoz képest méltoztasék maga grátiáját hozzám mutatni, hogy kívánságom szerint: egyebet ne(m) kívánnám az egy Igazságnál: minél jobb salandoképe(n), végtére is osztasék(?) ezen dolog, reménlvén, hogy nállam is Herczegséged, S. ő Em(inen)tiája ennek végét érheti másként is. mely ha jelenlételem nélkül véghez nem mehetne, azontól posonba, avagy ahol alkalmatosbnak foghia ytélni Herczegséged, és ő E(mi)n(en)tiája elegendő Terminusok(?) alkalmatos dolgot rendelni méltoztasék, hogy ott végsőképpen

szakadna véghe az egész dolognak. Mellyeket mindenestől tegnapi kérésemhez Képest Herczegséged tapasztalt K(e)g(e)lmesegé(é)rt bizván. Magamat továbbis Herczeg(sége)d gratiájában alázatos(a)n ajánlo(m) Maradván Herczegségednek Alázatos szolgája

G(róf) Rakoczi Erzebeth
m(aga) k(ezével)

Cseklés 20 jul. 1695

Mai lelőhelye: MOL P 125 Az Esterházy család hercegi ágának levéltára, 39. köteg, 3643.

16.

Kistapolcsány, 1695. július 27.

(Címzés nélkül, saját kezű)

M(éltósá)ghos herczegh Palatinus Nékem érdemem felet való K(e)g(e)lmes U(ram):

Ily sok busításimal sok féle szerencsétlenségheim közöt hogy mérészlem herczeghségghedet busitanom nagy alázatosághghal bocsánatot kérek(?) alázatosan jelentvén herczeghségghed(ne)k minémi levelét vettem az M(éltósá)ghos kardinális(na)k mely ha tutára nem volna herczeghségghednél, im includálva alázatosan megh küttem valóságghos mássát(?) Én valamint eleitől foghvást tellyes tehetségghemmel azon íykeztem hogy K(e)g(e)lmes U(ramna)k s Asz(onyomna)k ő Fölsséghek Kegyelmes parancsolattyához maghamat alkalmaztassam, ugy mostanában is azon lészek, ha I(ste)n Eg-hésségghemet adgya, és valami kiváltképen való okok megh nem ghátolyák, fel tet szándékomat, hogy akkorra, az napra M(éltósá)ghos kardinális parancsolattya szerént bécsben lehessek(?) Tudva van herczeghségghed elöt ezen dolghokban M(a)g(am) karban lévő állapotom(?) Minek okáért nagy alázatosan könyörghök herczeghségghednek, I(sten)nek irgalmáért, mint Eleitől foghvást való K(e)g(e)lmes U(rama)t, mostani ügye fogyot állapotomban, méltóztassék hozzám magha szokot K(e)g(e)l(mesé)gét hozzám mutatni, s: noha érdemem felet: akkora, magha is jelen lenni, s K(e)g(e)lmes U(ramna)k s aszonyomnak ő fölséghek K(e)g(e)l(mé)ben és M(éltósá)gos kardinális U(ramna)k ő Eminentíája grátiájában enghemet ajánlván ha mi neheszteléseket ellenem lenni szemlélve magha hasznos szó szóllása által enyhíteni méltóztassék, s magha palatinusi authoritásával is, az ő Fölsséghek K(e)g(e)l-

(mé)ből edigh való rövidségheim(ne)k megh orvoslásiban is. hogy hasznos véghet, s továbbis nyughodalmas s üdvösséghehd megh maradhatástis hogy nyerhessek, nagy alázatosságghal kérem(?) Bizván mind ezekben is herczeghségghed K(e)g(e)l(mé)ben, Kiért is l(ste)n ö Sz(ent) Fölséghe herczeghségghedet sok számu Esztendőkigh az magha contentuma szerént szerencsésen hogy éltesse, szívesen kívánom, magham penig amiglen élek, életem fottáig nagy alázatossan megh szolgálhálni el nem mulatom(?) Az méltóságghos herczegh Asz(ony)t nagy alázatossan köszöntvén ajánlom maghamat, herczeghségghetk K(e)g(e)l(mé)ben, maradván migh élek

Herczeghségghed(ne)k legh kisebbik alázatos szolgálója

G(róf) Rakoczi Erzébeth
m(aga) k(ezével)

Kis tapolcsány Die 27 julij An(n)o 1695

Mai leldhelye: MOL P 125 Az Esterházy család hercegi ágának levéltára, 39. köteg, 3644.

17.
Kistapolcsány, 1696. április 3.
(saját kezű)

Méltóságghos Herczegh Palatinus Nékem mindenkori jó K(e)g(e)lmes U(ram).

minémü állapotokra, örök gyalázatokra, és szerencsétlenségekre jutot légyen állapotom, nem kétlem herczeghségghed elöt is tudva vagyon. Azdólghok(na)k mi vóltak, sem penigh okait nem tudván az ur ö K(e)g(e)lme ellenem való nehezteléseinek. Kit csak maghában főzvéen, ö K(e)g(e)lme által mondhatom üldöztetések közöt el el busitattnak látom magamat lenni(?) azontul hány izben s mi módal kénteleni lettem bécsben s mi formában járnom, tudva lehet herczeghségghed elöt. Azontul az minden ok nélkül való jnstántiái, s informátiói miat ujoban posonyban csitnlátván, ottis minémü örök gyalázatok, és szerencsétlenségek estek rajtam, más felöl penigh, csak nem örökös Rabságh forma lakásra a posony apáczák közzé akarták személylyemet az urra nézve az ö K(e)g(e)lme instántiái s informátioira, mind ezeket sem kétlem edigh megh érthette, vagy s értheti herczeghségghed(?) mely szerencsétlenségim(ne)k okairul azonnal értekezvén, és vádlóimrul, nem leheték oly szerencsés hogy meg jelentetettek vólna(?) ily módal az ö Fölségek pa-

rancsolattyával s nevével mondot véghső, s engem kénszerítő akaratókra nézve kéntelenül resolválnom kölletek maghamat az apáczák közé való menetelre, véghtére, azis aban maradván, egy kvindénám rendeltetet hogy az üdö alat amely szölgákat, azok(na)k feleségeit söt attyafiatis némelyeknek azok közzöl az ur nem akarna szenvedni, el bocsása, s azontul Szomolányra mennyek, Amint hogy mind ezeket is megh cselekedvén, kedves öcsém U(rama)t és az fejedelem Asz(ony)t egüt Szomolányra mentem(?) attani az ur ellenem való neheszteléseinek okait smind penigh vádlóim iránt értekezünk, jollehet az ur sokat mondot sok féle állapotokat előttünk, de vádlóimat nem akarja senki is mai napigh is nevezni. Az ótatul fogvást és szivem nyugta sem lehet, alelki jsméret penig nem furdal. Mostanában imár uszok örök gyalázatokban és szerencsétlenségekben, el annyra, hogy atobi közöt Eleimtül marat kevés jószágocskáimnak is és javaimnak úgy látam maga számára való el vonyását, ohajtya az ur ahol az irántis mi karban légenek dolgaim, értésire lészen vagy talám edighis van herczeghséged előtt, Mint ezen magam s az által familiámat is illető bánatimat, és szerencsétlenségeket, s mindenek felet örök gyalázatimat, magamon tovább: szenvedni nem akarván Folyamodom herczeghségedhez mint hazánk(na)k első oszlopjához, nagyalázatosságát, I(ste)n(ne)k irgalmá(é)rt is, oly ügye fogyot állapotimban és szerencsétlenségekben, mind K(e)g(e)lmes U(ramna)k s aszonyunk ö fölséghek előtt, s mind egyéb szükséghes helyeken az magha Palatinus authoritása szeréntis méltoztassék pártomat fogni, s kedves öcsém u(ramna)k segítségére lenni, kinekis plenipotenciája dölgaimeira nézve adattatot ö K(e)g(e)l(méne)k tölle, Es amennyben az ur szájából hallot állapotokban vétkesnek magamat lenni nem érezem, ha tudot K(e)g(e)lme az ellenem mondot mondta mondásokat megh halgatni azok(na)k helt adni, az nékem magáruul keresztény hiti Gavalleri parolája alat, adot assecurácionak sérelmével, tehát ö K(e)g(e)lme pártomat nem foghta, s mindenekfelet böcsületem(ne)k és tudot én ellenem jnstantiális lenni, ö K(e)g(e)lme az vádlókatis mind ezekben jelencse megh, shad menthessem maghamat anak rendi szerént, s üdöm tehetségem engettessék, mivel böcsületem(ne)k utolsó megh rontását el veszését semmiképen abban hadni nem lehet, kit életemnél is drágábnak tartottam s tartok lenni(?) honnét érdemlettem meg utolsó napjaimra mind ezeket az urtul. Az én sok jó tételemért : kit herczeghséged is eleitöl fogvást jól tud, s esmeri az urat jól nem tudom: Továbis mind ezekben alázatosan jnstállok herczeghséged előtt nagy alázatossággal, ajánlom maghamat herczeghséghez K(e)g(e)l(mé)ben, és maradok migh Elek

Herczeghsége(ne)k Legh kissebbik alázatos szolgálója

G(róf) Rakoczi Erzebet
m(aga) k(ezével)

P(ost) S(criptum): Az Méltóságos herczegh Asz(onyna)k alánlom alázatos szolgálatomat, Alázatosan el várom herczegséged választát(?) mind ezekben várhattya I(ste)ntől érdemét, s énis vékony tehetségem szerént alázatosan meg szolgálni el nem mulatom:

Kis tapolcsán 3 aprilys 1696

Címzés: Méltóságghos Herczegh Magyar Országgi Palatinus Eszterhás Pál, Nékem mindenkori jó kegyelmes U(ramna)k eő N(a)g(ságána)k nagy alázatosan adassék

Mai lelőhelye: MOL P 125 Az Esterházy család hercegi ágának levéltára, 39. köteg, 3645.

18.
Szávaújvár, 1704. október 17.
(címzés nélkül, saját kezű)

Méltóságghos herczegh Palatinus nékem nagy K(e)g(e)lmes U(ram)(?) Tellyes bizodalomtul viseltetvén herczegséged(ne)k ekisded alázatos írásom által udvarolok, Vélem ily bátorságomért iteletben nem lészen, alázatosan jelentvén hogy Elek, de mint fél hólt(?) ghazdagh vagyok, mint az ördögh, semmim sincs(?) Vigh vagyok, de tellyes keserüséghe(?) etc I(ste)n ki mondja atöbbi(ne)k Vagyok oly szerencsés kedves pan cserlimmel S naptul fogvást it edgyüt töltyük üdönket, e vigasztalá meg ez etczer szivemet(?) herczeghségedről gyakorta emlékezvén Iszszuk az I(ste)n atta zavrony czéját(?) herczegséged jó emlekezetivel, fejezzük mind ketten edgyüt írásunkat ezzel, Miseremini mei, Saltem vos Amici mei, jaj s had szabadulhassunk megh hamaréb Kedves Edes hazánkban(?) aholot herczegséged(ne)k alázatosan udvarolhass(u)nk aszt ighaz tiszta szüböl kívánnya

Herczeghséged(ne)k Alázatos szólgálója

G(róf) Rákóczi Erzébeth
m(aga) k(ezével)

Száva uj vár die 17. 8bris 1704

Mai lelőhelye: MOL P 125 Az Esterházy család hercegi ágának levéltára, 39. köteg, 3646.

19.
Szávaújvár, 1704. december 20.
(*latin címmel, saját kezű*)

Méltóságos Herczegh Palatinus, Nékem nagy jó K(e)g(e)lmes U(ram):

Herczeghséghez nékem bécsből 2 9bris irt levelét nagy alázatosághal vettem, hogy méltoztatot alázatos szolgálóját meghvighasztalni levelével, nagy alázatosághal köszönöm Régheben is nékem nagy jó K(e)g(e)lmes U(ram) vaj ki könnyü az revolutio ot, ahol ember mire kéntelenitetik etc. bezegh ugy énis az ide bé való jövetelre de gháttya nélkül is it asok viz között, untigh csolnakoztam, evező nélkül is s uszom mind torkigh az nyomorúsághal tellyes habok köszt, mint mindenemtől meghvált, s mindenektől el hagyatot árva, várnék oly szelet I(ste)ntől adattat, mely oly habokat zuditana, amely(ne)k erejével, bár fraknó, s az után hrusó tájára vetne ki innem az I(ste)n sovány országhbol, s sok sohajtásokal mondom énis aszt s kívánom I(ste)n az étczakát hamaréb nagy napra forditcsa etc. s velem anyivalis hamaráb megh fogh lehetni amidőn herczeghséged is eleitől fogvást való grátiájában továbbis rólam megh emlékezik amidőn mi jó módgyát, idejét, s alkalmatosághát látván, alázatos szolgálójja(na)k hasznos tanács adásávalis, méltoztatik értésére adni, továbbis ajánlván Maghamat herczeghséghez K(e)g(e)l(mé)ben, maradván

Herczeghséged(ne)k Legh kissebik alázatos Szolgálójja

G(róf) Rákóczi Erzébet
m(aga) k(ezével)

P(ost) S(criptum): Ez előttünk lévő Sze(nt) karácsony napokat Sok több következőekkel penigh, herczeghséghez sok számu esztendőig maga Contentumjával boldogh üdöben, kívánt jó Eghéségben szerencsésen érhesse, s elis mulathassa, ighaz szüből kívánom En nem tudom mi állapotok lehetnek ittben ez országhba, már vizen, szárazon, ember ölések, tolvajlások alkalmasint valának egy mást rémiti az horvát nemzetség tartván arátság-hat, En azonban ezen tűz fészekben való erőségben untig vitézkekedem, ily modal, te se bancs, én sem bántlak, it lakom, moglehet, már tovább Seleny váran kívül nem igyekeztem tovább menni, ha csak mások nem visznek s nem kényszeritenek, mivel az olasz szót nem tudom etc.

Száva uj vár 20 Xbris 1704

Mai lelőhelye: MOL P 125 Az Esterházy család hercegi ágának levéltára, 39. köteg, 3647.

20.
Dátum nélkül
(saját kezű)

Szeretettel való szolgálatomat ajánlom K(e)g(elmed)nek mint kedves Groff Uramnak szerencsés hoszu Elettel algya meg Is(te)n K(e)g(elme)d(e)t Szüüböl kívánom

Nagy böcsülettel vettem az K(e)g(elme)d nékem irot két rendbeli levelet, az által az Ember által hogy nem írhattam K(e)g(elmedne)k választ K(e)g(elmed)tül bocsánatot várok mi az oka Szervusko által meg izentem K(e)g(elmedne)k az szarvas gombat igen kedvesen vettem K(e)g(elmed)tül el is költöttem K(e)g(elme)d Egéséjére, akartam volna ha Udvarolhattam volna K(e)g(elmedne)k sz(ent) Katerinaban de nem volt modom bene, reménlem, az Konzakrátióra meg aláza magát, s el güni, szoval töbet izentem, Szervusko által ot is jo szivel láttyuk, K(e)g(elme)d(e)t inkább akarnám, ha személyem szerint Udvarolhatnék K(e)g(elmedne)k. Én pedig Maradok K(e)g(elmedne)k mint kedves G(róf Uram(na)k

Böcsülettel szolgáló igaz jo akaroja:

G(róf) Rakoczi Erzébeth
m(aga) k(ezével)

Címzés: Méltósságos Groff Esterhás Pál, Nekem, jo akaro Uramnak eö K(e)g(elméne)k böcsülettel adassék ez levelem

Mai lelőhelye: MOL P 125 Az Esterházy család hercegi ágának levéltára, 39. köteg, 3648.

21.
Dátum nélkül
(címzés nélkül, saját kezű)

M(éltosá)gos Herczegh Palatinus nékem K(e)g(e)lmes U(ram)

Én bizonyos helyen voltam afavaretaban de vékony valaszt jöttem ot láttam hogy akardinális udvarnál volt, mai napon keletvólna ő Eminentiájá(na)k ő fölséghe előtt meg jelenteni el menetelem iránt való instántiámat, ugy vélem mig az előtt mig ő Eminentiája udvarhoz ment herczegséged szóllot vele, ahoz képest mi választ hozot ő fölségektől nem tudom, kérem valami módal méltóztatnék végére menni minémü választom lehetet vagy

hogy továbbis csak it Sénlödtem haszontalanul(?) Kérem az I(ste)n(ne)k vére
 hullatásért is herczegségedet, mivel I(ste)n után nincs kihez folyamodnam, ö
 fölségek után herczegséged lévén hazánkban világi fejünk, ily ügye fogyot
 állapotomban méltóztaték segítségemre lenni, s jó oltalmam s párt fogóm
 lenni, it világ edgyik piatczán ne gyaláztaam enyre, hiszen mindenüt ö föl-
 ségek markában vagyok, had mehesek el inen, Én it hagyom herczegséged
 kezénél panaszim(a)t, azokat átal látván, valahová parancsollyák ö fölségek
 azokat complavealok, Ily módal it lévén, világ csudállya, s kedvem ellen it
 lévén, s hatalmasul it tartóztatatván jtélhetem tiszteséges fogságok(na)k, hi-
 szen herczegséged grátiájából, más helyen is meg látathatik az dolog hercz-
 zegséged jelen léténél is, kérem I(ste)nértis herczegséged tudósítson mit
 akarnak velem, Mert ha azért várakozhatnak hogy erővel nyakamra hozák s
 vele ösze csukja(na)k, nem de nem váliké örök gyalázatomra, mint ha nyil-
 ván való el szököt gonosz tévő vólnék, s csak haszontalan szó szaporítás, s
 veszekedés etc. lesz vége, s az után sem lesz álandóság(na)k, Ha erőltetnek
 azal csak ösze hozak utolsó kárhozatomat s veszedelmemet ohajtyák, lelke-
 met penig senki kedvéért hogy öröké visztésem, nem tartozom vele(?) Rö-
 vidségimben ha le nyomattatom sigazságom sem szolgáltattatik, vallyon nem
 leszé ok I(ste)n színye előtt való számadásra(?) Ezel igasághaltansághot nem
 kívánok, el itilheti herczegséged(?) Engem bizony ez utánis ha csak erővel
 öszecsuknak is vele, szabadságomat keresem, s ö fölségek K(e)g(e)l(mé)ben
 s herczegséged grátiájában bizvan, tovább is jo rövidségim meg orvoslásiban
 jnveniólok(?) it nincs semi velem hogy meg mutasam rövidségimet, azaknak
 átal látásihoz penig szükséghes az üdő, melyben még edig látam szerencsém
 nem szolgál(?) holtig való szolgálatomért is, kiért meg hálálásal is tartozom
 herczegséghed(ne)k könyörgök legen segítségemre, s had mehesek el ineni,
 jól hozó készülvén, valamikor valahol parancsollyak, compareálni kész va-
 gyok(?) Átal látam amás fél mindenüt megh futotta hamis információkal az
 embereket, Én csak hallgatom türtem szenvedtem, sem ö fölségeket sem
 másokat nem busítám felöle s most már ily módal le nyomatatam, herczegs-
 séged válaszát aláztatosan el várom, s maradok

Herczegséged(ne)k lek kisebbik aláztatos szolgáltólja,

G(róf) R(ákoczi) E(rzsébet)
 m(aga) k(ezével)

Mai lelőhelye: MOL P 125 Az Esterházy család hercegi ágának levéltára, 39. köteg, 3650.

Zusammenfassung

Gabriella UHL: Briefe der Gräfin Erzsébet Rákóczi an den Fürsten Pál Esterházy (1671—1704)

Erzsébet Rákóczi ist als Tochter des Grafen László (1633—1664) im Jahre 1654 geboren, heiratete zuerst im Alter von 13 den Grafen Ádám Erdődy, war schon in 20 Tagen verwitwet, zweite Heirat in ihrem 18. Lebensjahr. In dieser Ehe hatte sie ständige (vorwiegend individuelle) Probleme zu lösen, ihr Mann (György Erdődy) war an der Politik interessiert und kümmerte sich deshalb wenig um die Familie. In der Einsamkeit versuchte sie sich mit regen Briefwechseln zu trösten, über ihre bittere Ehe und ihren Zeitvertrieb hat sie sogar zwei Gedichte verfasst. Diesmal werden diejenigen Briefe publiziert, die sie im Laufe ihres Lebens an den Palatin Pál Esterházy geschrieben hat. Diese Briefe liefern wertvolle Beiträge zu dem Alltag sowie zu dem Gefühlsleben einer adeligen Frau im ausgehenden 17. Jahrhundert.